

8. Optimizacija oblika u primjeni

8.1. Linearne elastičnosti

Linearna elastičnost - podsjetnik

Neka je $\Omega \in \mathbb{R}^d$, $d=2,3$ ograničena domena (tijelo) ispunjeno homogenim, izotropičnim elastičnim materijalom. To znači da su deformacije tijela Ω uslijed vanjskog nepreznog trenutačnog te da se tijelo Ω vraća u ravnotežno stanje čim naprezanje prestane.

Gibanje takvog tijela opisuje se funkcijom deformacije $\phi: \bar{\Omega} \rightarrow \mathbb{R}^d$, pri čemu se svaka točka $x \in \Omega$ pomiče u položaj $\phi(x)$.

Ekvivalentno može se promatrati pripadnu funkciju pomaka $u = \phi - Id$.

Kako bismo izmjerili nastalu deformaciju, odosmo naprezanje unutar Ω , pratin Cauchy-Greenov tenzor deformacije (oznaka $C(\phi)$) i Green-Saint-Venantov tenzor naprezanja (oznaka $E(\phi)$) definirani kao:

$$C(\phi) = \nabla \phi^T \nabla \phi = (I + \nabla u^T + \nabla u + \nabla u^T \nabla u)$$

(desni) Cauchy-Greenov tenzor deformacije

mjeri deformaciju krivulje nacrtane u Ω uzrokovanu preslikavanjem ϕ , fizički daje kvadrat promjene udaljenosti usred deformacije

$$E(\phi) = \frac{1}{2} (C(\phi) - I)$$

Green-Saint-Venantov tenzor naprezanja

kvantificira koliko je deformacija različita od

pomaka krutog tijela (poznati kao i

Lagrangeov kruti tenzor naprezanja)

Teorija linearne elastičnosti temelji se u sljedeće dva fundamentalna aproksimacije:

- **aproksimacije malih deformacija**: Green-Saint-Venantov tenzor naprezanja može se aproksimirati lineariziranim tenzorom deformacije

$$e(u) := \frac{\nabla u + \nabla u^T}{2}, \text{ tj. } E(\phi) \approx e(u)$$

- **linearnost ponašanja materijala**: konstitutivni zakon materijala definira vezu između Cauchyjeva tenzora naprezanja σ i deformacije. Uz razumne fizikalne pretpostavke vrijedi

$$\sigma = 2\mu E + \lambda \operatorname{tr}(E) + o(E)$$

gdje su λ, μ Laméovi koeficijenti materijala.

Članovi višeg reda $o(E)$ u linearnoj elastičnosti zanemaruju.

Za detalje izvoda pogledajte poglavlja 3.6 i 3.7 u

P.G. Ciarlet, *Mathematical Elasticity, vol I: Three Dimensional Elasticity*, North Holland Publishing Company (1988)

Neka je Ω uvršćena na dijelu Γ_D svoje granice $\partial\Omega$, izloženo sili f , te rubnim opterećenjem g na $\Gamma_N = (\partial\Omega \setminus \Gamma_D)$ jednačine ravnoteže glase:

$$\begin{cases} -\operatorname{div}(\sigma(u)) = f & \text{u } \Omega \\ u = 0 & \text{u } \Gamma_D \\ \sigma(u) \cdot n = g & \text{u } \Gamma_N \end{cases}$$

Matematičke pretpostavke:

- Ω ograničen otvoren skup s Lipschitzovim rubom, Γ_D ima pozitivnu $(d-1)$ Hausdorffovu mjeru (u suprotnom treba ravnotežni odnos između f i g)
- sila na tijelo $f \in H^{-1}(\Omega; \mathbb{R}^d)$, $g \in H^{-1/2}(\Gamma_N; \mathbb{R}^d)$.

Prinjerom Kornove nejednakosti zajedno s Lax-Milgranovom lemom, može se pokazati da gornja zadata ima jedinstvo rješenje $u \in H_{\Gamma_D}^1(\Omega; \mathbb{R}^d)$ gdje je

$$H_{\Gamma_D}^1(\Omega; \mathbb{R}^d) = \{v \in H^1(\Omega; \mathbb{R}^d), v = 0 \text{ na } \Gamma_D\}$$

Rezultati vezani za regularnost postoje, ali su dosta teži za pokazati. Na primjer rezultat iz [Ciarlet: Math. Elast.](#)

Teorem 6.3.6

Teorem

Neka je $\Gamma_D = \partial\Omega$. Neka je $n \in \mathbb{N}_0$, $p \in (1, +\infty)$, $p \geq \frac{6}{5+2n}$, $d=3$.

Neka je $\partial\Omega$ klase C^{n+2} ; $f \in W^{m,p}(\Omega; \mathbb{R}^3)$. Tada je rješenje

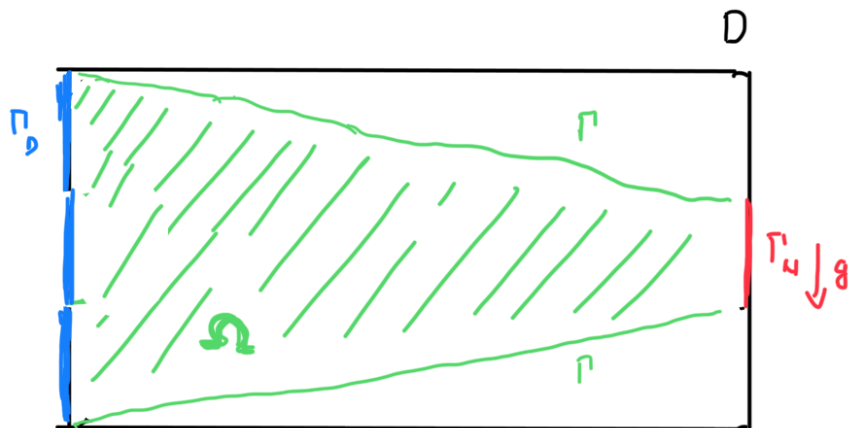
od (LE_{kl}) u $W^{m+2,p}(\Omega; \mathbb{R}^3)$ i postoji konstanta $C=C(\Omega) > 0$

$$\|u\|_{W^{m+2,p}(\Omega; \mathbb{R}^3)} \leq C \|f\|_{W^{m,p}(\Omega; \mathbb{R}^3)}.$$

□

Sličan rezultat postoji i ako je $\Gamma_N = \partial\Omega$, zanimljivo ako postoji više različitih tipova rubnih uvjeta, klasični rezultati regularnosti ne vrijede bez dodatnih pretpostavki. Preciznije, regularnost u blizini prijelaza ne mora nužno vrijediti.

8.2. Optimizacije oblika u linearnoj elastičnosti

$$(S) \begin{cases} -\operatorname{div}(\sigma(u)) = f & \text{u } \Omega & f \in H^1(\mathbb{R}^d; \mathbb{R}^d) \\ u = 0 & \text{na } \Gamma_D & g \in H^2(\mathbb{R}^d; \mathbb{R}^d) \\ \sigma(u)n = g & \text{na } \Gamma_N \\ \sigma(u)n = 0 & \text{na } \Gamma \end{cases}$$

Popustivi skup olozene

$$\mathcal{O} = \left\{ \Omega \in \mathcal{D}, \text{ ograničen; Lipschitz, } \Gamma_D \cup \Gamma_N \subset \partial\Omega \right\}$$

Iako biramo varijaciju iz $W^{1,\infty}(\mathbb{R}^d; \mathbb{R}^d)$ pretpostavljamo da suhki $\Theta \in W^{1,\infty}(\mathbb{R}^d; \mathbb{R}^d)$ zadovoljava $\Theta = 0$ na otvoraaj okolini oko $\Gamma_D \cup \Gamma_N$.

Tipično tražimo derivaciju oblika sljedećih funkcionala:

$$C(\Omega) = \int_{\Omega} A e(u_{\Omega}) : e(u_{\Omega}) dx = \int_{\Omega} f \cdot u_{\Omega} dx + \int_{\Gamma_N} g \cdot u_{\Omega} dS \quad (\text{compliance})$$

tj. tražimo oblik tijela kojim dobivamo tijelo koje je krutije (manje fleksibilno). Fizikalno to je rad vanjskih sila na tijelo.

Drugi tip funkcional oblika je

$$D(\Omega) = \left(\int_{\Omega} k |u_{\Omega} - u_0|^2 dx \right)^{\frac{1}{2}}, \quad d \geq 2, \quad k \in L^{\infty}(\mathbb{R}^d), \quad u_0 \in H^1(D, \mathbb{R}^d)$$

Prvo se fokusiramo na funkcional C .

Definiramo Lagrangeovu funkciju

$$L(\Omega, u, p) = C(\Omega) + \int_{\Omega} A e(u) : e(p) - \int_{\Omega} f \cdot p - \int_{\Gamma_N} g \cdot p$$

Perturbacijska identiteta radi na s obzirom na parameter $t \in [0, \bar{t}]$ gdje je $\bar{t} > 0$ dovoljno mali, $\Theta \in W^{2,\infty}(\mathbb{R}^d; \mathbb{R}^d)$

$$\phi_t = Id + t\Theta.$$

$$G(t, u, p) = L(\phi_t(\Omega), u, p)$$

$$= \int_{\phi_t(\Omega)} f \cdot u + \int_{\phi_t(\Gamma_N)} g \cdot u + \int_{\phi_t(\Omega)} A e(u) : e(p)$$

$$- \int_{\phi_t(\Omega)} f \cdot p - \int_{\phi_t(\Gamma_N)} g \cdot p$$

HP Prop. 5.4.2.

zapis
u originalnoj
domeni

$$= \int_{\Omega} f \circ \phi_t \cdot u \circ \phi_t J_t + \int_{\Gamma_N} g \circ \phi_t \cdot u \circ \phi_t J_t |\nabla \phi_t^{-T} n|$$

$$+ \int_{\Omega} (2\mu e(u) \circ \phi_t : e(p) \circ \phi_t + \lambda \operatorname{div}(u) \circ \phi_t \operatorname{div}(p) \circ \phi_t) J_t$$

$$- \int_{\Omega} f \circ \phi_t \cdot p \circ \phi_t J_t - \int_{\Gamma_N} g \circ \phi_t \cdot p \circ \phi_t J_t |\nabla \phi_t^{-T} n|$$

$$= \int_{\Omega} f \circ \phi_t \cdot (u \circ \phi_t - p \circ \phi_t) J_t$$

$$+ \int_{\Gamma_N} g \circ \phi_t \cdot (u \circ \phi_t - p \circ \phi_t) J_t |\nabla \phi_t^{-T} n|$$

$$S(A) = \frac{1}{2}(A + A^T) + \int_{\Omega} 2\mu S(D(u \circ \phi_t) \nabla \phi_t^{-1}) : S(D(p \circ \phi_t) \nabla \phi_t^{-1}) J_t$$

$$+ \int_{\Omega} \lambda \operatorname{tr}(D(u \circ \phi_t) \nabla \phi_t^{-1}) \operatorname{tr}(D(p \circ \phi_t) \nabla \phi_t^{-1}) J_t$$

$$D u^T = [\operatorname{grad} u_1, \dots, \operatorname{grad} u_n] \Big|_{\circ \phi_t}$$

$$D u^T \circ \phi_t = [\operatorname{grad} u_1 \circ \phi_t, \dots, \operatorname{grad} u_n \circ \phi_t]$$

Prop 7.3.5

$$[\nabla \phi_t^{-T} \operatorname{grad}(u_1 \circ \phi_t), \dots, \nabla \phi_t^{-T} \operatorname{grad}(u_n \circ \phi_t)] = \nabla \phi_t^{-T} D(u \circ \phi_t)^T$$

$$\Rightarrow e(u) \circ \phi_t = S(D(u \circ \phi_t) \nabla \phi_t^{-1})$$

Tine dobivamo da je

$$\begin{aligned} \tilde{G}(t, u, p) &= G(t, u \circ \phi_t^{-1}, p \circ \phi_t^{-1}) \\ &= \int_{\Omega} f \circ \phi_t \cdot (u - p) \, dt + \int_{\Gamma_N} g \circ \phi_t \cdot (u - p) \, dt |\nabla \phi_t^{-T} n| \\ &\quad + \int_{\Omega} z_{\mu} S(D(u) \nabla \phi_t^{-1}) : S(D(p) \nabla \phi_t^{-1}) \, dt \\ &\quad + \int_{\Omega} \lambda \operatorname{tr}(D(u) \nabla \phi_t^{-1}) \operatorname{tr}(D(p) \nabla \phi_t^{-1}) \, dt \end{aligned}$$

Uočimo da $d\tilde{G}(0, \bar{u}, \bar{p}; 0, \varphi) = 0$, $\forall \varphi \in H^1_{\Gamma_D}(\Omega)$

$$\Leftrightarrow (S) \begin{cases} \bar{u} \in H^1_{\Gamma_D}(\Omega) \\ \int_{\Omega} A e(\bar{u}) : e(\varphi) = \int_{\Omega} f \cdot \varphi + \int_{\Gamma_N} g \cdot \varphi \end{cases}$$

$$d\tilde{G}(0, \bar{u}, \bar{p}; \varphi, 0) = 0, \quad \forall \varphi \in H^1 \in H^1_{\Gamma_D}(\Omega)$$

$$\Leftrightarrow (A) \begin{cases} \bar{p} \in H^1_{\Gamma_D}(\Omega) \\ \int_{\Omega} A e(\bar{p}) : e(\varphi) = - \int_{\Omega} f \cdot \varphi - \int_{\Gamma_N} g \cdot \varphi \end{cases}$$

Odnosno $\bar{p} = -\bar{u}$ (za $C(\Omega)$!)

Perturbira zadeca $u^t \in H^1_{\Gamma}(\Omega)$ glasi $(d\tilde{G}(t, u^t, p; 0, \varphi) = 0)$

$$(PS) \begin{cases} u^t \in H^1_{\Gamma_D}(\Omega) \\ \int_{\Omega} \left[z_{\mu} S(D(u^t) \nabla \phi_t^{-1}) : S(D(\varphi) \nabla \phi_t^{-1}) + \lambda \operatorname{tr}(D(u) \nabla \phi_t^{-1}) \operatorname{tr}(D(\varphi) \nabla \phi_t^{-1}) \right] dt = \\ \int_{\Omega} f \circ \phi_t \cdot \varphi \, dt + \int_{\Gamma_N} g \circ \phi_t \cdot \varphi \, dt |\nabla \phi_t^{-T} n| \end{cases}$$

Teorem 8.1 (analiza osetljivosti $t \rightarrow u^t$)

Postoji $\tau > 0$ t.d.

$$\|u^t\|_{H^1_{\Gamma_0}} \leq C \quad \forall t \in [0, \tau]$$

Nadalje, $\|u^t - \bar{u}\|_{H^1_{\Gamma_0}} \xrightarrow{t \downarrow 0} 0$.

Dokaz:

$$a_t(u, \varphi) = \int_{\Omega} 2\mu S(D(u) \nabla \phi_t^{-1}) : S(D(\varphi) \nabla \phi_t^{-1}) + \lambda \operatorname{tr}(D(u) \nabla \phi_t^{-1}) \cdot \operatorname{tr}(D(\varphi) \nabla \phi_t^{-1})$$

$$b_t(\varphi) = \int_{\Omega} f \circ \phi_t \cdot \varphi J_t + \int_{\Gamma_N} g \circ \phi_t \cdot \varphi J_t |\nabla \phi_t^{-T} n|$$

Kornova nejednakost daje $u \in H^1_0(D; \mathbb{R}^d)$, $\Omega \subset\subset D$

$$C \|u\|_{H^1(\rho)}^2 \leq \int_{\Omega} 2\mu \varepsilon(u) : \varepsilon(u) + \lambda \operatorname{div}(u) \operatorname{div}(u)$$

preciznije C ovisi samo o domeni D . ↙ netrivijalno za dokazati

Tine postoji $C_{\tau, D}$ takav da $t \in [0, \tau]$, $u \in H^1_{\phi_t \Gamma_0}(\phi_t(\Omega))$

$$C_{\tau, D} \|u\|_{H^1(\phi_t(\Omega))}^2 \leq \int_{\phi_t(\Omega)} 2\mu \varepsilon(u) : \varepsilon(u) + \lambda \operatorname{div}(u) \operatorname{div}(u)$$

(

$$C_{\tau, \rho} \int_{\Omega} J_t (|D u \nabla \phi_t^{-1}|^2 + |u|^2) \leq a_t(u, u), \quad \forall u \in H^1_{\Gamma_0}(\Omega)$$

Zbog neprekidnosti od $t \mapsto J_t$, $\nabla \phi_t^{-1}$ slijedi koercitivnost

Kako tretirati $t \mapsto |\nabla \phi_t^{-T} n|$ n uvijek jediničnu normala

Lema 8.2

Neka je Ω otvorena, ograničena skup klase C^1 . Preslikavanje

$$\Theta \mapsto \det(I + \nabla \Theta) \| (I + \nabla \Theta)^{-T} n \|$$

iz $W^{2,\infty}(\mathbb{R}^d; \mathbb{R}^d)$ u $C(\partial\Omega)$ je Fréchet diferencijal u 0 i vrijedi

$$D_\Theta \left(\det(I + \nabla \Theta) \| (I + \nabla \Theta)^{-T} n \| \right) (\Theta) [\Psi] = \operatorname{div}_n \Psi$$

$$\operatorname{div}_n \Psi = \operatorname{div} \Psi - \nabla \Theta n \cdot n$$

Dokaz:

Označimo s $v(t) = (I + t \nabla \Theta)^{-T} n$

$$w(t) = \|v(t)\|$$

$$w'(t) = \frac{v(t)}{\|v(t)\|} v'(t)$$

KAKO PREPOZNAVATI O ČEMU SE RADI?

Neka je data Ω implicitno preko funkcije nivo skupa

$$G^{-1}(\{0\}) = \Omega, \quad G^{-1}(\langle -\infty, 0 \rangle) = \Omega.$$

Ali je Ω klase C^1 tada postoji G klase C^1 sa traženim svojstvom. Kako definirati normalu n ?

$$n(x) = \frac{\operatorname{grad} G(x)}{\|\operatorname{grad} G(x)\|} \quad \text{za } x \in \partial\Omega \quad (\text{uočimo ovo daje i pojam od normale na okolinu od } \partial\Omega).$$

Perturbirani domeni $\phi_t(\Omega)$ možemo opisati i kroz funkcije nivo skupa tj.

$$G \circ \phi_t^{-1}^{-1}(\{0\}) = \partial \phi_t(\Omega), \quad G \circ \phi_t^{-1}^{-1}(\langle -\infty, 0 \rangle) = \phi_t(\Omega).$$

$$\begin{aligned} \text{Stavimo } D(G) &= D(G \circ \phi_t^{-1} \circ \phi_t) \\ &= D(G \circ \phi_t^{-1}) \circ \phi_t \nabla \phi_t / \tau \\ \operatorname{grad} G &= \nabla \phi_t \tau \operatorname{grad} (G \circ \phi_t^{-1}) \circ \phi_t \end{aligned}$$

$$n \| \text{grad} G \| = \nabla \phi_t^{-T} \text{grad} (G \circ \phi_t^{-1}) \circ \phi_t$$

$$\Rightarrow \text{grad} (G \circ \phi_t^{-1}) \circ \phi_t = \nabla \phi_t^{-T} n \| \text{grad} G \| / \circ \phi_t^{-1}$$

$$n_t = \frac{\text{grad} (G \circ \phi_t^{-1})}{\| \text{grad} (G \circ \phi_t^{-1}) \|} = \frac{(\nabla \phi_t^{-T} n) \circ \phi_t^{-1}}{\| (\nabla \phi_t^{-T} n) \circ \phi_t^{-1} \|} = \frac{v(t)}{\| v(t) \|} \circ \phi_t^{-1}$$

$$\Rightarrow \frac{v(t)}{\| v(t) \|} = n_t \circ \phi_t \quad \text{"perturbirane normale vršica na } \partial \Omega \text{"}$$

$$\lim_{t \rightarrow 0} \frac{v(t)}{\| v(t) \|} = n$$

$$v(t) = (I + t \nabla \theta)^{-T} n$$

$$w'(0) = n \cdot v'(0) \quad \leftarrow \quad v'(0) = -\nabla \theta^{-T} n$$

$$w'(0) = -\nabla \theta^{-T} n \cdot n = -\nabla \theta n \cdot n$$

Tine smo pokazali da je

$$\mathcal{D}_\theta (\det(I + \nabla \theta) \| \nabla \phi_t^{-T} n \|) (\theta) [\psi] = \text{div} \psi - \nabla \psi n \cdot n$$

$$= \text{div}_\Gamma \psi$$

□

Tine smo pokazali da je $b_t(\psi)$ ograničen linearni operator

$$C \| u^t \|_{H^1(\Omega)} \leq a_t(u^t, u) = b_t(u^t) \leq M \| u^t \|_{H^1(\Omega)}$$

$u^t \rightarrow \bar{u}$ u $H^1(\Omega)$ na podnizu zbog ograničenosti.

$$a_t(u^t, \varphi) = b_t(\varphi)$$

$$a_0(\bar{u}, \varphi) = b_0(\varphi)$$

$$a_t(u^t, \varphi) - a_0(u^t, \varphi) + a_0(u^t, \varphi) = b_t(\varphi) - b_0(\varphi) + b_0(\varphi)$$

$$a_t(u^t, \varphi) - a_0(u^t, \varphi) + a_0(u^t - \bar{u}, \varphi) + a_0(\bar{u}, \varphi) = b_t(\varphi) - b_0(\varphi) + \cancel{b_0(\varphi)}$$

Stavimo $\varphi = u^t - \bar{u}$ i iskoristimo Kornovu nejednakost

$$c \|u^t - \bar{u}\|_{H^1} \leq a_0(u^t - \bar{u}, u^t - \bar{u}) = - (a_t(u^t, u^t - \bar{u}) - a_0(u^t, u^t - \bar{u})) + (b_t(u^t - \bar{u}) - b_0(u^t - \bar{u}))$$

→
formalno,
ali može

$$\leq \|a_t - a_0\|_{L^\infty} \|u^t\|_{L^2} \|u^t - \bar{u}\|_{L^2} + \|b_t - b_0\|_{L^2} \|u^t - \bar{u}\|_{L^2}$$

se napraviti do zadnjih detalja.

Tine $u^t \rightarrow \bar{u}$ u H^1

Uvjet (H1) od Tim Cornea-Seeeger je zadovoljen.

(H2) je direktno provjera tj. $t \mapsto \bar{G}(t, u, p)$ je \mathbb{F} -diferencijal u $[0, \bar{t}]$

$$\begin{aligned} \partial_t \tilde{G}(t, u, p) = & \int_{\Omega} A S(D_u \nabla \phi_t^{-1} \nabla \theta \nabla \phi_t^{-1}) : S(D_p \nabla \phi_t^{-1}) J_t \\ & + \int_{\Omega} A S(D_u \nabla \phi_t^{-1}) : S(D_p \nabla \phi_t^{-1} \nabla \theta \nabla \phi_t^{-1}) J_t \\ & + \int_{\Omega} A S(D_u \nabla \phi_t^{-1}) : S(D_p \nabla \phi_t^{-1}) J_t \operatorname{tr}(\nabla \phi_t^{-1} \nabla \theta) \\ & + \int_{\Omega} D f \circ \phi_t \cdot \theta \cdot (u-p) J_t + f \circ \phi_t \cdot (u-p) J_t \operatorname{tr}(\nabla \phi_t^{-1} \nabla \theta) \end{aligned}$$

